

Samuli Knuuti

Kynä kitaraa mahtavampi

ALUSSA OLI SÄVEL.

Sitten tuli sana. Mutta millainen? Tässä kolme esimerkkiä:

1. "In music 'purist' as an insult relates to the word's etymological echoes (puritanism, and its related tropes of squeamishness, prudishness and closedmindedness) and its semantic traces from other, genuinely reprehensible bodies of thought: eugenics, racial purity, cultural hygiene."

2. "Komeaan lentoon Hanoi Rocks silti 2000-luvulla lähti. Esimerkiksi turkasen itsevarma 'People Like Me' tuuppasi nuoremmat nöösipojat tunkion huipulta kevyellä tönäisyyllä ja 'You Make The Earth Moven' hitikkyys osoitti, että bändin vahvuudet eivät olleet 20 vuodessa homehtuneet. Vaikka tupla-cd:n lähes kristillinen tasajako uuden ja vanhan Hanoi Rocksin välillä huutaa vastalauseita suhteellisuudentajun puutteesta, totuus on kuitenkin, että ilman albumien täyteraitoja biisikavalkadi on kakkos-cd:lläkin edustava."

3. "Anna Abreu taas on tosi tärkeä levy, ja siihen liittyy paljon ihania muistoja varsinkin keikoilta. Ja eka levy on aina eka levy. <3 Kaikki biisit on tälläkin levyllä hyviä ja niihin on jo ehtiny 'kiintyy' silleen enemmän. Livenä kaikki on ihan uskomattomia! Anna tulkitsee hie-

nosti esim. 'Shamen' ja 'Everywhere I Gon'. Jotku taas on upeita tanssibiisejä. Promokuvat on otettu Portugalin kauniissa maisemissa, joten niistä ei voi olla tykkäämättä. Ja Annal on ihanii mekkoja."

Lainaukset ovat Marko Säynekosken Hanoi Rocks -arvostelusta (*Soundi* 12/08), nimimerkki Gingeriltä Anna Abreun fanifoorumilta ja Simon Reynoldsin teoksesta *Bring The Noise*. Saatte itse päätellä, mikä on mistäkin.

Käytin edellisten katkelmien etsimiseen ja siirtämiseen noin seitsemän minuuttia. Jos minulla olisi ollut käytössäni kokonainen iltapäivä ja rajattomasti tilaa, olisin voinut poimia tähän 47 keskenään täysin erilaista esimerkkiä lisää.

Mutta miksi? joku saattaa kysyä. Mitä pointtia on rinnastaa yksi maailman arvostetuimmista popakateemikoista, suomalaisen musiikkilehden avustaja ja Idols-tähden todennäköisesti teini-ikäinen fani? Ehkäpä siksi, että kaikkia kolmea katkelmaa yhdistää vilpittömän tarve tuoda esille mielipiteensä musiikista. Miksi ne muuten olisi kirjoitettu? Ei ainakaan rahasta, sillä Reynoldsin kirjoitus ilmestyi alun perin hänen blogissaan, suomalaiset musiikkilehdet maksavat parhaimmillaankin levyarvioista

vain nimellisiä palkkioita ja internetin fanifoorumilla ei raha tietenkään liiku.

Ei, kaikki kolme katkelmaa ovat syntyneet, koska niillä oli tarve syntyä. Mutta miksi?

JOKIN JUURI popmusiikissa (ja tässä käytän termiä laajassa mielessä, niin että siihen mahtuvat sekä death metal että hiphop) on aina innoittanut kuulijoita tarttumaan kynään. Suomessa iskelmä on iäti myynyt hyvin, mutta iskelmästä ei ole koskaan kirjoitettu kuin takautuvasti, historiallisesta näkökulmasta – iskelmästä vain, heidän ihmissuhteistaan, mokailuistaan, sairauksistaan; tavoista olla ihmisiä. Monissa muissa musiikinlajeissa, kuten jazzissa, bluesissa ja etnossa, kirjoittelu on usein pienen piirin tekemää ja pienelle piirille suunnattua. Tai sitten kovin kohteliasta: Seppo Heikinheimo herätti pahennusta kirjoittamalla klassisesta musiikista kuin rock-kriitikko, värikkäin metaforin ja usein huikentelevaisen ilkeästi, siitäkin huolimatta että muuten inhosi kevyttä musiikkia.

Kuten jo nimi kertoo, pop on kaikista demokraattisin musiikinlaji. Koska se on läsnä kaikkialla ja hamuaa suurinta mahdollisinta kuulijakuntaa, siksi se myös vetää puoleensa mielipiteitä magneetin lailla. Jos pysäytät Helsingin kadulla satunnaisen alle nelikymppisen vastaantulijan ja soitat hänelle Lauri Tähkän kappaleen ”Pauhaava sydän”, hänellä on todennäköisesti siitä selkeä ja tarkkarajainen mielipide. On paljon epätodennäköisempää, että hänellä olisi esittää mitään vastaavaa yhdestäkään Klima Kaliman sävelteoksesta.

Koska pop harvoin perustuu tekniseen virtuosi-teettiin, jonkin instrumentin täydelliseen hallintaan, se rohkaisee itse musiikillisesta esityksestä ulospäin versoviin tulkintoihin. Jazzista on mahdollista nauttia tuntematta musiikin teoriaa, mutta siitä on huomattavasti vaikeampaa kirjoittaa rock-kriitikille usein ominaisella impressionistisella tavalla – ainakaan niin, että kirjoitettu saavuttaisi muiden entusiastien hyväksynnän.

Huonoa tässä on se, että tämä usein johtaa popkirjoitteluun, jossa tekijällä ei ole hallussaan soittajien instrumenttien lisäksi se oma: suomen kieli. Hyvää siinä onkin sitten kaikki muu. Toki joku voi pitää huonona sitä, että popista voi kirjoittaa ’kuka tahansa’, mutta toisaalta samalla logiikalla popjuttuja voi lukea kuka tahansa, ei vain jonkin tietyn tiukan klikin vannoutunut jäsen. Koska pop niin usein haluaa levitä kasvaimen lailla, tämä on koodattu siihen sekä kaupallisesti että taiteellisesti perusteiden, popkirjoittaja voi myös valita oman lähestymistapansa vapaasti, rajoitteita sanelee vain väline, jonne kirjoittaja on tekstiään tekemässä.

YKSI VÄSYTTÄVIMMISTÄ popkirjoittamiseen liittyvistä toteamuksista on vanha kunnon heitto siitä, että musiikista kirjoittaminen on kuin kuin tanssisi arkkitehtuurista. (Alkuperästä käydään kiistaa, mutta usein sitaatti yhdistetään popkirjoittajia vihanneeseen Frank Zappaan, joka ironista kyllä muistetaan enemmän popkirjoittajia koskevasta lausunnoistaan kuin musiikistaan).

Voi kysyä, mitä sitaatilla oikeastaan haluta sanoa. Onko se filosofinen statementti siitä, että musiikin ja kirjoittamisen kielet poikkeavat toisistaan niin paljon, ettei musiikin luomaa tunnelmaa ja herättämiä vaikutelmia, ”fiilistä”, voi lainkaan pukea sanoiksi? Että lopputulos olisi kömpelöä ja kulmikasta, vailla muuta kuin keinotekoista suhdetta kohteeseensa? Tällaisen väitteen voi todeta ahdasmieliseksi ja kapeaksi. Mistä tanssitaide sitten yleensä kertoo? Eikö se kerro rakkaudesta, kuolemasta ja valinnoista, ihmisenä olemisesta – kuten kaikki muukin taiteet? Ovatko ne jotenkin helpompia aiheita kuin arkkitehtuuri? Jos yleisesti ottaen mitään aiheita voi tanssilla kuvailla – ja ilmeisesti voi, koska tanssitaide on olemassa ja sitä arvostetaan – miksi sitten kirjoittaminen olisi jotenkin vaikeampaa?

Tai ehkä sitaatin lausuja halusikin kritisoida sitä, että popkirjoittaminen niin usein muodoltaan jäljittelee kohdettaan. Että sen pitäisi olla yhtä lailla välitöntä, rentoa, svengaavaa ja mukaansatempaavaa; ettei se voisi syventyä, tarkentaa ja zoomata. Teksti ei ole aivan musiikin tapaan oman eteenpäin pyrkivän temponsa vanki. Hyvä popkirjoittaja tietää kuitenkin, että vaikka popkirjoittaminen voikin olla rock’n’rollia, sen ei tarvitse olla sitä, aivan kuten rockinkaan ei aina tarvitse olla rock’n’rollia.

Popkirjoittajan pitäisi ottaa vapautena se, ettei virallista lähestymistapaa aiheeseen ole. Toki minkä hyvänsä kappaleen voi analysoida musiikin teorian kautta, mutta popissa se olisi yhtä mielekästä kuin arvioida romaani päivälehden kielitieteellisin perusteiden. Taitavankin elokuva-arvostelijan kädet ovat sidotut: kun arvioi elokuvan, huomattava osa arvostelusta täytyy käyttää juonen kuvailuun kuitenkin samalla varoen, ettei tule paljastaneeksi liikaa. Tämä rampauttaa kritiikin tulkinnallista tasoa, sillä jos loppuratkaisua ei saa kertoa, perinpohjaisen tulkinnan esittäminen elokuvasta kokonaisuutena käy mahdottomaksi.

Liian suuri avara alue voi toki aiheuttaa agorafobiaa, mutta torikammon sijasta terveempi reaktio on kokea se vapaudeksi laiduntaa, haukata ruohoa sieltä, missä se on vihreintä. Kunhan vain on nälkä, tarve tehdä niin. Sillä kaikista huonoin popkirjoittaminen on kirjoittamista vain rutiinin vuoksi, tilan täyttämiseksi jossakin tiettyssä välineessä, ”palkkioiden” vuoksi (lainausmerkit siksi, koska jokainen joka tarvitsee popkirjoittamista toimeentulonsa vuoksi on pulassa). Otetaan levy, kuunnellaan se muutaman kerran toisella korvalla, ja sitten marssitetaan esiin kaikista väsyneimmät adjektiivit sekä ilmiselvimmät vertailukohdat, siinä se.

Greil Marcus näki yhtäläisyyksiä keskiajan väärauskoisten, dadaistien ja punkin keulakuvien välillä. Eräs *Melody Makerin* kirjoittaja käytti 1983 kokonaisen Spandau Ballet -arvion laulaja Tony Hadleyn nenän kuvailuun. Neil Strauss on Mötley Crüe -historiikissaan viennyt klassisen rocksekoilun ja -typeryyden niin pitkälle, ettei se ole enää edes hauskaa tai edes uljasta.

Mitä olisi kaiken tuon rinnalla yksi bolero funktionalismista? Saanko luvan?